

Statusrapport om oljefyring i fire kommuner på Nord-Jæren

Fra rivningen av Uldals Handelskole på Lagårdsveien i forbindelse med bygging av nytt politihus. Foto: John Johnsen, Feiervesenet, ca. 1995.

INNLEDNING

1) Bakgrunn

I Stortingsmelding 21, «Norsk Klimapolitikk» (2012), står det at regjeringen har som mål å fase ut all fossil oppvarming, og at det legges opp til et forbud fra 2020. De nasjonale fyringsutslippene i 2012 gikk ned med 11 prosent fra året før, og var de laveste siden 1990¹. Fyringsutslippene er nesten halvert fra 1990, og utgjorde i 2012 1,4 millioner tonn CO₂-ekvivalenter². Allikevel er det en god del oljefyring igjen, og det bidrar til så vel klimagassutslipp som til lokal forurensing.

Naturvernforbundet har siden 2008 drevet prosjektet Oljefri. Oljefri er både en nettside; oljefri.no, og en kampanje. Målet er å gjøre det tryggere og enklere for husstander å bytte ut sin oljefyr eller olje/parafinkamin med et klimavennlig alternativ, redusere lokal forurensningsfare og å spare energi.

2) Metode for rapporten

Oljefri Nord-Jæren lanseres våren 2014, og drives av regional kampanjeansvarlig ansatt hos Naturvernforbundet i Rogaland. Det er satt ned en referansegruppe med representanter for de aktuelle kommunene, fylkeskommunen, Lyse og Feiervesenet.

Denne kartleggingen tar sitt hovedutgangspunkt i det interkommunale feiervesenets registre og informasjon fra kommunenes klima- og miljøansvarlige. Den tar for seg kommunene Stavanger, Sandnes, Randaberg og Sola. De tre førstnevnte deltar i prosjektets lansering i Rogaland våren 2014. Sola har ikke kapasitet våren 2014, men har stilt seg positive til Oljefri-prosjektet, og vil delta fra høst 2014 / vår 2015.

Vi har fått et godt samarbeid med Feiervesenet. De fører fortløpende registre over oljetanker i de ni kommuner de betjener, men vi konsentrerer oss i denne omgang om kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg. Feiervesenet presiserer at deres oversikt ikke er komplett, og at samtlige tall derfor er omtrentlige. Disse registrene gir likevel den mest oppdaterte, omfattende og nøyaktige oversikten over oljetanker i kommunene. Den inneholder mange tilleggsopplysninger om type tank og hvorvidt den er i bruk eller ikke, om tanken er sanert, om adresser, eierskap, installasjonsdato m.m.

Vi har knyttet kontakt med de som er ansvarlige for oljefyring i de aktuelle kommunene (klima- / forurensnings- / miljøansvarlige) og som er deltakere i Oljefri Nord-Jærens referansegruppe. Disse har fått

¹ SSB kommer med statistikk i mai hvert år over solgt fyringsolje og parafinprodukter for det foregående året.

² <http://www.ssb.no/klimagassn/>

tilsendt et spørreskjema med ni spørsmål knyttet til temaet (vedlegg). Spørsmålene var både knyttet til kommunens egne bygg og til oljefyring i privathus. Når det gjelder oljefyring i privat regi (mindre tanker), er oversikten over dette i all hovedsak et ansvar lagt til feiervesenet. En del av formuleringene om de enkelte kommunene i denne rapporten er tatt rett fra svaret som er sendt oss.

3) Generelle betraktninger per vinter 2014

De aktuelle kommunene er svært positive til prosjektet. Det største behovet er i Stavanger og Sandnes kommune, da disse har et atskillig høyere antall oljetanker enn Randaberg og Sola.

Man må anta at det er noe mørketall i Feiervesenets lister, primært grunnet boligeieres manglende rapportering. De kommunene som er eiere av Brannvesenet Sør-Rogaland IKS har likevel gjennom Feiervesenet tilgang til en meget god oversikt over oljefyring og nedgravde oljetanker.

Neste kampanje, trolig våren 2015, kan være i Sola, og muligens et utvalg øvrige kommuner på Nord-Jæren. I tillegg til de fire kommunene som er behandlet i denne rapporten, fører Feiervesenet register over kommunene Rennesøy, Time, Gjesdal, Kvitsøy og Klepp, og disse kan derfor være aktuelle til neste kampanjeperiode. En slik videre utrulling krever engasjement og interesse fra de nye kommunene, som fra de tre kommunene som deltar i kampanjen 2014.

KLIMAUTSLIPP FRA OLJEFYRING

I 2009 hadde 14 % av norske husholdninger enten oljefyr eller kombinert olje-/vedfyr. Oljeforbruket tilsvarer omtrent 4 % av det totale energiforbruket til oppvarming, ifølge Statistisk Sentralbyrå, og oljeforbruket i husholdningene er redusert med 46 % fra 2004.

Andel husholdninger som har enten oljeovn eller kombinert ovn for olje og ved har gått noe ned, fra rundt 19 % i 2006 til 14 % i 2009. Andelen som har ren oljeovn har gått ned fra 16 % til 5 % (tall fra SSB, 2009).

Tabellen under er hentet fra Folke- og bolig tellingen i 2001, og tallene er derfor av høy alder. Det vil ifølge SSB ikke bli gjennomført noen ny undersøkelse av denne typen, da tallene ikke er pålitelige nok. Det kan likevel være interessant å få et inntrykk av hvordan omfanget og fordelingen er³:

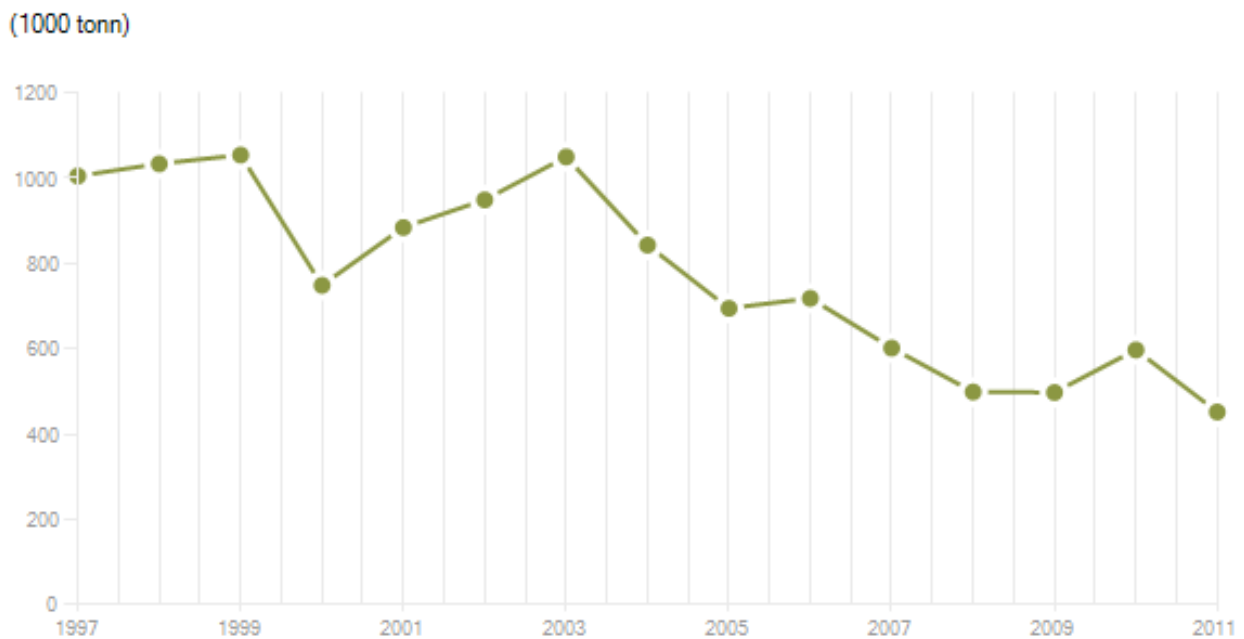
Område	Husstander	Flytende brensel i %
Hele landet	1 961 548	20,7
11 Rogaland	153 026	12,1
1102 Sandnes	21 540	12,2
1103 Stavanger	47 704	7,7
110301 Hundvåg	4 430	6,6
110302 Tasta	5 339	7,4
110303 Eiganes/Våland	9 599	8,9
110304 Madla	7 340	11,1
110305 Storhaug	6 018	5,0
110306 Hillevåg	8 963	6,5
110307 Hinna	5 965	7,4
110399 Uoppgitt bydel	50	2,0
1124 Sola	7 054	15,4
1127 Randaberg	3 185	12,4

³ <http://www.ssb.no/a/kortnavn/fobbolig/tab-2002-09-23-21.html>

Konsentrasjonen av karbondioksid i atmosfæren har økt med ca. 30 prosent over de siste 10-12 tiårene, hovedsakelig på grunn av forbrenning av fossilt brensel. I Norge har det imidlertid vært en markant nedgang i denne typen utslipp det siste tiåret.

Statistisk Sentralbyrå publiserer ikke lenger tall for kommunal energibruk og klimagassutslipp, da de vurderer kvaliteten på den kommunale energi- og utslippstatistikken som ikke tilfredsstillende. Vi har derfor ikke tilgang på denne informasjonen for de fire Oljefrikommuneene på Nord-Jæren, men ifølge Stavanger kommune står oppvarming og kjøling av bygg for ca. 19 % av byens samlede klimagassutslipp (2006).

Illustrasjonen under er hentet fra nettstedet Norske Utslipp⁴, og viser den nedadgående utslippsmengden Co2 (F)⁵ fra norske husholdninger i perioden 1997-2011.

⁴ <http://www.norskeutslipp.no/no/Komponenter/Utslipp/Karbondioksid-fossilt/?ComponentType=utslipp&ComponentPageID=180&SectorID=9105>

⁵ Karbondioksid fra fossile brenslere

OVERSIKT OVER OLJEFYRING I STAVANGER, SANDNES, RANDABERG OG SOLA

Stavanger kommune opplyser gjennom kartleggings skjemaet at de har registrert 1990 oljetanker.

Registreringen inneholder opplysninger om bl.a. størrelse, med de har ikke foretatt noen opptelling/sortering på dette. De henviser for øvrig til Feiervesenets register. Feiervesenet opplyser at så vidt dem bekjent er det kun et ti-talls tanker på over 3200 liter i og rundt Stavanger. I følge deres register er totalantallet 1231 tanker. Årsaken til avviket mellom disse tallene er i hovedsak ulike og gamle registre. På spørsmål om kommunen har ratifisert Forurensningsforskriften, svarer de «*Forurensningsforskriften gjelder i Stavanger kommune, men vi har ikke benyttet oss av hjemmelen til å sette andre/strengere krav enn det som ligger i forskriften. Det er gjennomført en strategi for energi- og varmeløsninger for hele regionen. (...) Denne strategien er fulgt opp i kommuneplanene i regionen med retningslinjer og bestemmelser*».

Kommunens **Klima- og miljøplan 2010-2025**⁶ behandler spørsmålene knyttet til oljefyring og energieffektivisering i kapittel 2 Klima, under punkt 2.4. Stasjonær energi. Her heter det blant annet «*Skal det overordnede målet i klimaplanen oppnås, innebærer det en reduksjon på 35.000 tonn eller ca. 50 % [Co2] på stasjonær energi fra i dag til 2020 og ca. 70 % til 2025. Utfasing av oljekjeler er det viktigste tiltaket*».

«Stavanger kommune skal være i front når det gjelder utbygging av miljøvennlige og energieffektive bygg. Vannbåren varme med bruk av lavverdig energi skal være det vanlige inntil utprøving av passivhus tilsier noe annet.»

Klima- og Miljøplan 2010-2025

videre står det «Utskifting av oljekjeler og propangass i bygg er det første tiltak som må utføres for å redusere CO2 -utslipp. Arbeidet vil skje i nært samarbeid med fylket og bygge på erfaringer fra Naturvernforbundets arbeid i Hordaland. Samtidig settes det i gang arbeid med energisparing. Energisparearbeidet vil være en del av arbeidet med varme- og energiplan for regionen, men skal samtidig utvikles som eget drevet arbeid som vil komme hele regionen og fylke til gode.»

Når det gjelder fremdriften i planens vedtatte mål, opplyser kommunen at de arbeider på mange nivåer, og følger bl.a. opp i områdeplaner, reguleringsplaner og utbyggingsprosjekter. Kommunen gjennomfører planene for egne bygg, både ved nybygg, rehabilitering og energimerking av byggene. Energisentral med kontinuerlig overvåking av de fleste byggene er etablert og i drift. Det leveres målinger time for time og lages månedlige og årlige rapporter på energibruk og klimagassutslipp.

⁶ http://stavanger.kommune.no/Documents/Natur%20og%20milj%C3%B8/Aktuelt/Klima-ogmiljoplan2010-2025_190510_rev_zip.pdf

I kommunens egne bygg er det ingen oljetanker i drift, men de har 8 institusjoner som har reservetanker. Ingen av disse er imidlertid brukt på flere år.

I følge Feiervesenets register er det, per februar 2014, 1077 oljetanker i private boliger i Stavanger kommune. Av disse er 684 stykker i bruk, 179 stykker ikke i bruk, og kun 19 tanker er sanert. For hele 194 oljetanker kjenner man ikke til situasjonen. I tillegg kommer 2 tanker i borettslag, begge i bruk, og 3 i sameier, hvorav en er ukjent og to er i bruk (en gassflaske og en LPG-tank⁷).

I følge denne oversikten er det 141 oljetanker i næringsbygg. 67 av disse er i bruk (hvorav 11 er LPG-tanker), 8 er ikke i bruk, og ingen er sanert. En stor overvekt av disse firmaene er eiendomsselskaper, men det er også flere hoteller og restauranter, og det gjelder også Helse Stavanger, Statsbygg, NSB og Jernbaneverket. Det er også hele 66 tanker i næringsbygg man ikke kjenner statusen til, og dette gjelder blant annet flere oljeselskaper, eiendomsselskaper og andre større firmaer. Nesten samtlige av disse er enten gassflasker eller LPG-tanker. Ifølge Kirkevergekantoret v/ bygg- og anleggssjef er det så vidt de vet ingen oljefyrlegg i kirkens bygninger i Stavanger. Kirkene har i hovedsak brukt elektrisk oppvarming, og går nå til dels over til gass.

Det er registrert 8 oljetanker i kommunale bygg – disse er registrert som «i bruk», men er reservetankene nevnt i teksten over.

Suksesshistorie

For Stavanger kommune har energistyresystemet vært en suksess når det gjelder å redusere energibruken, og de har et svært lavt klimagassutslipp.

«Sandnes kommune skal innen 2012 oppfattes som en pro-aktiv kommune med hensyn til energiplanlegging og tilrettelegging for ny fornybar energi blant profesjonelle eiendomsaktører, industri og boligeiere.»

Energi og klima – Handlingsplan for Sandnes

Sandnes kommune har en vedtatt handlingsplan for energi

og klima, **Energi og klima - Handlingsplan for Sandnes** fra 2010⁸, og en miljøplan, **Miljøplan for Sandnes 2011-2025**⁹. Klimaplanen er til revidering og på høring i 2014. Kapittel 5.5 **Fokusområde 2: Stasjonær energibruk i bygg** behandler spørsmålene knyttet til energieffektivisering, og om kommunens egne bygg heter det blant annet (om

eksisterende bygningsmasse): «Det skal innen 2012 etableres effektive styringssystemer som inneholder et energioppfølgingssystem. Styringssystemet skal kunne samkjøres mellom byggene» og «Kommunale bygg skal så raskt som praktisk mulig energimerkes i henhold til Energimerkeforskriften».

For nye bygg og anlegg kan følgende delmål siteres: «Nye bygg skal fra 2011 prosjekteres og utføres slik at de tilfredsstiller energikarakter B og oppvarmingskarakter "lysegrønn" i henhold til energimerkeforskriften» og «Miljø- og klimahensyn vil være premissgivende for lokalisering av administrasjon og kommunale tjenester».

Suksesshistorie

Lurahammaren ungdomsskole benytter energi fra sjøen og har et meget lavt forbruk.

⁷ Liquefied Petroleum Gas (våtgass). Kan være omtrent ren propan, ren butan eller en blanding av disse to.

⁸ https://www.sandnes.kommune.no/Fillager/Internett/resultatenheter/sunnby/Planer/Sandnes_kommune_Handlingsplan_energi_klima.pdf

⁹ https://www.sandnes.kommune.no/Fillager/Internett/dokumenter/planer/miljoplan/Miljoplan_for_Sandnes_2011_2025.pdf

Fremdriften i planens mål er avhengig av økonomisk bevilgning. Det er fremmet forslag i kommunestyret om at prosjekter innen miljøtiltak skal ha nedbetalingstid på ca. 5 år. Dette er noe problematisk for kommunen, da økonomi ikke alltid vil være det avgjørende i miljøprosjekt; men derimot klimaregnskapet – og at en nedbetalingstid ofte vil være lenger enn 5 år.

Når det gjelder totaloversikten over oljefyrte ildsteder og anlegg, oljetanker generelt og oljetanker over 3200 liter, henviser kommunen til Feiervesenets register, men opplyser at ingen store eller mellomstore bedrifter i kommunen benytter oljefyring. Det fremgår av Feiervesenets lister at det i stor grad ikke er kjent om de store bedriftenes oljetanker er i bruk eller ikke. En del mindre bedrifter har tanker i bruk eller som ikke ennå er sanert. Kommunen opplyser at i egne bygg har de sanert 11 oljefyringsanlegg, og har 15 igjen. Ingen av byggene har oljefyring som grunnlast. Sandnes kommune har prøvd å begrense bruken av oljefyring grunnet lave strømpriser, og opplyser at de i 2013 hadde et forbruk på 262563 kWh fra oljekjeler.

I følge Feiervesenets register er det totalt 1092 oljetanker i Sandnes kommune. 1008 av disse er i private boliger. Over halvparten av de private, 593 stk, er registrert som i bruk, 131 er ikke i bruk, men kun 6 er sanert. 28 av disse er kjellertanker, så om man i tillegg trekker fra 53 oljetanker som man ikke har opplysninger om, kan man anta at det er minst 500 nedgravde tanker i kommunen. I tillegg kommer tanker i 8 borettslag, der 5 tanker registrert som i bruk, 2 som ikke i bruk og ett enkelt som sanert.

Feiervesenets register er mangelfullt på kommunale bygg, og inneholder kun 8 stk: 2 som er i bruk (LPG-tank + gassflaske) og 6 uten opplysninger (kommunen selv oppgir, som nevnt over, totalt 26 anlegg). Fylkeskommunen har en LPG-tank på Dale, men dennes status er ikke kjent.

Når det gjelder næringsbygg inneholder registeret 67 stk, og langt de fleste er registrert uten opplysninger. På listen over eiere finner vi også her mange oljeselskaper og eiendomsselskaper, noen større institusjoner og bedrifter som Jernbaneverket, Lyse Nett og Sandnes Kirkevergekantor, og ellers mange små og mellomstore bedrifter. Bygningsforvalter på Kirkevergekantoret opplyser at Kirken i Sandnes ikke benytter oljefyr i noen kirkebygg, men installerer varmepumpe i eldre bygg, og gass og vannbåren varme i nye. 3 kirker har styringssystem, og alle kirker og kapeller skal få. Kirken har høy bevissthet om energisparing, og er i gang med å redusere strømforbruket fra ventilasjonsanlegg.

Suksesshistorie

Lundehaugen bioenergisentral og Rovik bioenergisentral har sanert oljekjelanleggene, og blitt omgjort til mer miljøvennlige sentraler.

Suksesshistorie

Sandnes Helsesenter er et eldre bygg som tidligere benyttet oljekjel – det blir nå omgjort til et lavenergibygg.

Suksesshistorie

Lura kirke har ved hjelp a styringssystem redusert til strømforbruk med 40%.

Rogaland Fylkeskommune opplyser at de totalt har en bygningsmasse på ca. 360 000 m². I

fireårsperioden 2009-2012 er det totale energiforbruket redusert med 8,6 %, og målt per kvadratmeter bygningsmasse er det redusert med 11,1 %.

Olje er faset helt ut som energikilde i løpet av denne perioden.

Randaberg kommune har en klima- og energiplan; «*Vi bryr oss*»¹⁰, vedtatt i 2012. En av målsetningene i planen er å fase ut bruken av fossil energi innen 2022. Tiltakene i handlingsplanen knyttet til oljefyring og energieffektivisering omhandles i kapittel 4. *Energibruk*. Her heter det blant annet at energibruken skal reduseres med 20 prosent i eksisterende bygningsmasse innen 2020, og at kommunen bør gå foran i

«Randaberg kommune skal bidra til en mer miljøriktig energibruk for å redusere klimagassutslippene.»

Plan for klima og energi

utviklingen av energismarte og klimavennlige bygg og stimulere til bygging av lavenergihus og passivhus. Når det gjelder fremdriften til planens vedtatte mål, opplyser kommunen at klima- og energiplanen er en delplan til kommuneplanen, og at kommuneplanperioden er frem til 2022.

På spørsmål om ratifisering av Forurensningsforskriften presiserer kommunen at de er forpliktet til å følge alle

forskrifter som berører kommunens drift. Det antas derfor at forskriftens geografiske virkeområde følger kommunegrensene.

Når det gjelder oversikten over nedgravde oljetanker, bedrifters oljefyring eller oljefyrte ildsteder og anlegg i kommunen generelt, henviser de til Feiervesenets oversikt, som er den kommunen forholder seg til. I kommunens egne bygg er det kun ett anlegg igjen som fortsatt er i drift. Anlegget er på Harestad skole, men fungerer kun som spisslast.

Feiervesenets register oppgir ingen oljetanker i borettslag, to med ukjent status i kommunale bygg (muligens ett i drift og ett sanert, jf. kommunens egne opplysninger) og 14 stykker i næringsbygg. Av disse siste er 8 i bruk (Cameron Norge AS, Randaberg Næringspark AS, Næringsgården Randaberg AS, og Coop Høyland og Jæren SA). De øvrige 6 har man ikke opplysninger på (IVAR, Mekjarvik Investering AS, Næringsgården Randaberg, Gabrielsen E Eiendomsselskap og Nortrain Eiendom AS). 8 av disse 14 anleggene i næringsbygg består av gassflasker og LPG-tanker. Kirkevergen i Randaberg opplyser at kommunens to kirker benytter elektrisk oppvarming, og at den nye kirkestuen skal få vannbåren varme innendørs.

De resterende 188 oljetankene er registrert på privatboliger. 113 av disse er i bruk, 51 er ikke i bruk, 4 er sanert og 20 kjenner man ikke til. Her er en liten andel gassflasker og LPG-tanker. Totalantallet i Randaberg kommune er 204 stk.

Suksesshistorie

Det totale forbruket av petroleumsprodukter (olje/parafin) i Randaberg ble redusert med 17% i perioden 2000-2007. Den største reduksjonen var i husholdninger.

Sola kommune deltar i Oljefri-kampanjen fra høsten 2014 eller vinteren 2015, og det er derfor ikke innhentet svar fra kommunen i denne kartleggingsprosessen. Det vi kan lese ut fra Feiervesenets register, er imidlertid at det er i overkant av 500 oljetanker i privatboliger, og kun en håndfull av disse er sanert. 318 av dem er i bruk, 131 er ikke i bruk, og for de resterende 53 er ikke situasjonen registrert. Man kjenner heller ikke statusen til de 61 oljetankene som befinner seg i næringsbygg. En vesentlig andel av disse bedriftene er imidlertid olje- eller oljerelaterte firmaer. Det ser ikke ut til å være hverken borettslag eller kommunale bygg i denne oversikten.

Totalantallet er 568 stk, hvorav 44 er LPG-tanker eller gassflasker.

¹⁰ http://www.randaberg.kommune.no/Documents/Planer/Plan_Klima_Energi_Feb2012_L%C3%A5gversjon.pdf

Oljetankene i deltakerkommunene – i rene tall:

Tallene under er hentet fra Feiervesenets register, og er svært omtrentlige. Dette registeret er likevel den mest oppdaterte oversikten for regionen, og oppdateres jevnlig.

Merk at det ikke er presisert i registeret hvorvidt «sanert» betyr «gravd opp og fjernet» eller «forskriftsmessig renset, men fortsatt på stedet».

Stavanger:

- **5 i borettslag og sameier:** 4 i bruk. Uvisst: 1 stk
- **149 stk i kommunale bygg og næringsbygg:** 75 i bruk, 8 ikke i bruk. Uvisst: 66 stk.
- **1077 stk i privatboliger:** 684 stk i bruk, 179 stk ikke i bruk, 19 stk sanert. Uvisst: 194 stk.
- **Totalt 1231 stk.**

Sandnes:

- **8 stk i borettslag:** 5 i bruk, 2 ikke i bruk, ett sanert.
- **75 stk i kommunale bygg og næringsbygg:** 20 i bruk, 5 ikke i bruk. Uvisst: 50 stk.
- **1008 stk i privatboliger:** 593 stk i bruk, 131 stk ikke i bruk, 6 stk sanert. Uvisst: 53 stk
- **Totalt 1092 stk.**

Randaberg:

- **16 stk i kommunale bygg og næringsbygg:** 8 i bruk. Uvisst: 8.
- **188 stk i privatboliger:** 113 stk i bruk, 51 stk ikke i bruk, 4 stk sanert. Uvisst: 20 stk.
- **Totalt 204 stk.**

Sola:

- **61 stk i næringsbygg:** Uvisst: Samtlige.
- **507 stk i privatboliger:** 318 stk i bruk, 131 stk ikke i bruk, 6 stk sanert. Uvisst: 53 stk.
- **Totalt 568 stk.**

I tillegg til byggene oppgitt i registeret kommer ferger, slepebåter og andre fartøy som har oljefyr om bord. Det er ser ikke ut til å finnes noen oversikt over disse.

KILDER:

Stavanger kommunes Klima- og miljøplan 2010-2025
Energi og klima – Handlingsplan for Sandnes
Vi bryr oss – klima- og energiplan for Randaberg kommune
Feiervesenets oljetank-register
Kommunenes svar på spørreskjema
Statistisk Sentralbyrå (www.ssb.no)
Norske Utslipp (www.norskeutslipp.no)

VEDLEGG:

Kartleggingskjema til kommunen

Kartleggingen er utført av Naturvernforbundet i Rogaland ved regional kampanjeansvarlig for Oljefri Nord-Jæren, Cathrine Th. Tellnes, februar-mars 2014.

Naturvernforbundet
i Rogaland